

INOVATIVNE SCHEME FINANCIRANJA

IZKUŠNJE PROJEKTA CLIMATE HUB ZA PODNEBNO ODPORNE SKUPNOSTI

Učna gradiva

Inovativne sheme financiranja za podnebno odporne skupnosti

Vir: Projekt CLIMATE HUB sofinanciran s pomočjo programa Interreg Central Europe

<https://www.climatehub.si/en/> <https://www.climatehub.si/en/climate-resilience/innovative-funding-schemes/>

Avgust 2025

Projekt CLIMATE HUB (Interreg) je spletna platforma, ki povezuje občine, strokovnjake in druge deležnike za krepitev podnebne odpornosti z inovativnimi pristopi, izmenjavo znanja in praktičnimi orodji. Eden ključnih poudarkov je razvoj in promocija inovativnih shem financiranja – alternativnih finančnih mehanizmov za podporo ukrepom blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam, kadar so tradicionalni viri omejeni.

V projektu DECA smo ugotovili, da številne občine še niso seznanjene s pestrostjo finančnih modelov za podnebno ukrepanje.

Z učenjem iz izkušenj projekta CLIMATE HUB želi DECA te inovativne instrumente prenesti v lokalno načrtovanje, da bi regije hitreje izvajale prilagoditvene ukrepe in izboljšale finančno vzdržnost.

Zakaj so inovativne sheme financiranja pomembne

Financiranje podnebnih ukrepov ni samo »iskanje denarja«, temveč predvsem to, da razpoložljivi viri ustrezajo obsegu, nujnosti in kompleksnosti izzivov. Tradicionalni viri – npr. nacionalna sredstva, programi EU ali občinski proračuni – ostajajo ključni, vendar so pogosto vsebinsko omejeni, kratkoročni in ne pokrijejo celotnih stroškov obsežnih ali dolgotrajnih ukrepov.

Veliki projekti prilagajanja – kot so sistemi protipoplavne zaščite, infrastruktura obnovljivih virov energije ali obsežne zelene ureditve v mestih – zahtevajo znatna in trajna vlaganja. Zanašanje zgolj na običajne kanale lahko ob proračunskih omejitvah, spremembah političnih prioritet ali večji konkurenci za sredstva povzroči zamude ali celo zaustavitev projektov.

Inovativne sheme financiranja te vrzeli zapolnjujejo z diverzifikacijo virov in ustvarjanjem bolj prožnih, odpornih finančnih struktur. Povezujejo javna sredstva z zasebnimi naložbami, prispevki skupnosti ter ustvarjalnimi instrumenti, kot so obnovitveni skladi, zelene obveznice ali modeli energetskega pogodbeništva. Takšen kombiniran pristop zmanjšuje odvisnost od enega samega toka sredstev, razprši tveganja in pritegne partnerje, ki se sicer v podnebne pobude ne bi vključili.

Enako pomembno je, da ti mehanizmi spodbujajo sodelovanje med javnimi organi, podjetji, finančnimi institucijami in občani. Z vključevanjem več deležnikov gradijo lastništvo projektov in širšo podporo, zato podnebni ukrepi niso le tehnično izvedljivi, temveč tudi družbeno in ekonomsko vzdržni.

Inovativne sheme financiranja niso razkošje, temveč nuja, če želimo pospešiti podnebno odpornost in prilagajanje na finančno realističen in vključujoč način.

Ključni mehanizmi financiranja (CLIMATE HUB)

- **Zeleno proračunsko načrtovanje**

Zeleno proračunsko načrtovanje je proces vključevanja okoljskih in podnebnih prednostnih nalog neposredno v proces proračunskega načrtovanja na občinski ali regionalni ravni.

Kako deluje: Pred odobritvijo proračuna odločevalci ocenijo, ali so načrtovani izdatki skladni s podnebnimi cilji (npr. zmanjšanje emisij CO₂, cilji prilagajanja).

Zakaj je pomembno: Zagotavlja, da vsak porabljen evro prispeva k dolgoročnim okoljskim ciljem, s čimer podnebna politika postane osrednji del finančnega načrtovanja.

- **Energetsko pogodbeništvo (ESCO)**

Finančni model, v katerem podjetje za energetske storitve (ESCO) načrtuje, izvaja in financira izboljšave energetske učinkovitosti, plačilo pa prejme iz prihrankov, ki jih ustvari.

Kako deluje: ESCO zagotavlja določene prihranke, krije začetne stroške in povrne naložbo iz nižjih računov za energijo.

Zakaj je pomembno: Odpravlja oviro visokih začetnih naložb za občine ali lastnike stavb, kar omogoča obsežne prenove brez vnaprejšnjega kapitala.

- **Lokalni podnebni in obnovitveni skladi**

Namenski skladi, ki jih ustanovijo občine ali regije za financiranje projektov za boj proti podnebnim spremembam. "Revolving" pomeni, da se vračila ali prihodki iz izvedenih projektov ponovno vložijo v sklad.

Kako deluje: Sredstva lahko izhajajo iz lokalnih davkov, dajatev ali javno-zasebnih prispevkov. Ko projekt (npr. namestitev sončnih kolektorjev) ustvari donos ali prihranke pri stroških, se denar vrne v sklad.

Zakaj je to pomembno: Ustvari samozadosten mehanizem financiranja za neprekinjene podnebne ukrepe.

- **Množično financiranje (crowdfunding)**

Mobilizacija prispevkov javnosti prek spletnih platform za posebne projekte, povezane s podnebjem.

Kako deluje: Projekt se promovira na platformi, posamezniki ali podjetja pa lahko prispevajo manjše zneske. V nekaterih primerih donatorji prejmejo nagrade ali priznanja.

Zakaj je pomembno: Krepi vključenost in ozaveščenost skupnosti, hkrati pa zagotavlja financiranje projektov, ki morda ne izpolnjujejo pogojev za tradicionalne subvencije.

- **Podnebne (zeleno) obveznice**

Dolžniški instrumenti, izdani za zbiranje sredstev za projekte z okoljskimi koristmi. Vlagatelji kupijo obveznice in sčasoma prejmejo donos.

Kako deluje: Izdajatelj (pogosto vlada ali velika institucija) se zaveže, da bo vse prihodke uporabil za zelene projekte, kot so obnovljiva energija, trajnostni promet ali infrastruktura za prilagajanje podnebnim spremembam.

Zakaj je to pomembno: Privablja institucionalne in zasebne naložbe v trajnost, hkrati pa ponuja pregledno in odgovorno finančno orodje.

- **Energetske skupnosti**

Lokalne skupine državljanov, podjetij in/ali javnih institucij, ki skupaj vlagajo v pobude za proizvodnjo obnovljive energije in energetske učinkovitost ter jih upravljajo.

Kako deluje: Člani združijo vire za namestitve, lastništvo in upravljanje sistemov, kot so sončni kolektorji ali vetrne turbine. Proizvedena energija se uporablja lokalno ali proda v omrežje.

Zakaj je pomembno: Spodbuja energetske neodvisnost, zmanjšuje stroške in državljanom omogoča, da aktivno sodelujejo v energetske tranziciji.

- **Javno – zasebna partnerstva (JZP/PPP)**

Dolgoročno sodelovanje med javnimi organi in subjekti iz zasebnega sektorja za financiranje, gradnjo in upravljanje infrastrukture ali storitev.

Kako deluje: zasebni partner lahko zagotovi financiranje, strokovno znanje in tehnologijo; javni partner zagotavlja skladnost z zakonodajo in dolgoročno javno korist.

Zakaj je pomembno: privablja zasebne naložbe in inovacije, hkrati pa tveganje deli med javnimi in zasebnimi deležniki.

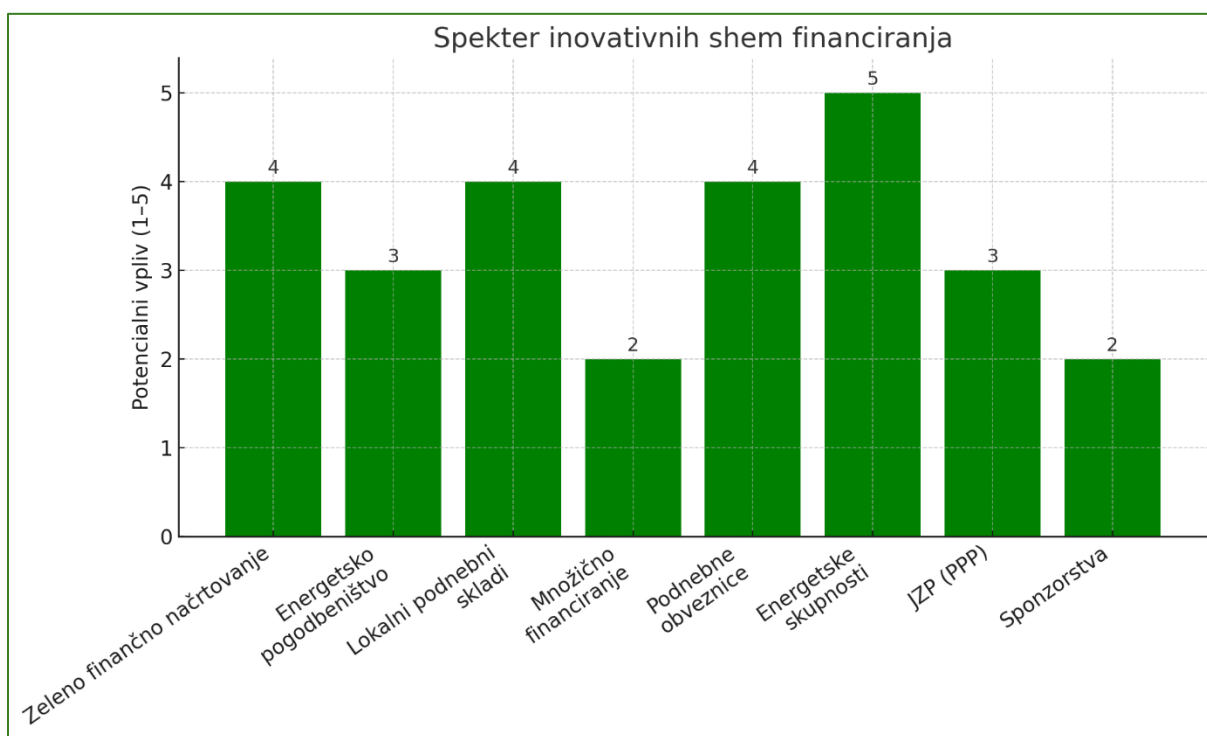
- **Sponzorstva**

Podpora podjetij ali zasebnih organizacij za projekte, povezane s podnebnimi spremembami, pogosto v zameno za promocijo blagovne znamke ali javno priznanje.

Kako deluje: Lokalno podjetje lahko v okviru svoje strategije družbene odgovornosti podjetij (DOP) financira saditev dreves, ukrepe za zaščito pred poplavami ali obnovljive vire energije.

Zakaj je to pomembno: Razširja nabor razpoložljivih sredstev in ustvarja priložnosti za pozitivna partnerstva med lokalnimi organi in poslovno skupnostjo.

MEHANIZEM FINANCIRANJA	KAKO DELUJE	PREDNOSTI	PRIMER UPORABE
ZELENO PRORAČUNSKO NAČRTOVANJE	Podnebne prioritete se vključijo v občinske/regionalne proračune; porabo se presoja glede na skladnost s podnebnimi cilji.	Zagotavlja neposredno podporo okoljskim ciljem; podnebno politiko vgradi v finančno načrtovanje.	Mesto v letni delitvi proračuna upošteva cilj zmanjšanja emisij ogljika.
ENERGETSKO POGODBENIŠTVO (ESCO)	Podjetje za energetske storitve (ESCO) izvede ukrepe učinkovitosti in stroške povrne iz zajamčenih prihrankov.	Odpravi začetne stroške; omogoča obsežne prenove z zajamčenimi rezultati.	Šola z ESCO financiranjem prenovi ogrevalni sistem, odplačilo iz prihrankov na računih za energijo.
LOKALNI PODNEBNI SKLADI IN OBNOVITVENI SKLADI	Občinski/regijski skladi financirajo podnebne projekte; vračila/prihranki se znova vlagajo v prihodnje projekte.	Ustvari samooskrben vir financiranja za stalno podnebno ukrepanje.	Občina vzpostavi sklad za namestitev sončnih panelov, ki se polni iz energetskih prihrankov.
MNOŽIČNO FINANCIRANJE (CROWDFUNDING)	Spletne platforme mobilizirajo manjše prispevke prebivalcev in podjetij za financiranje konkretnih podnebnih projektov.	Vključi javnost; omogoča financiranje projektov zunaj klasičnih razpisov.	Skupnost prek spleta zbere sredstva za namestitev zelenih streh v mestu.
PODNEBNE OBVEZNICE (ZELENE OBVEZNICE)	Izdane obveznice zbirajo kapital za projekte z okoljskimi koristmi; vlagatelji skozi čas prejema donose.	Privablja obsežne naložbe z transparentnim in odgovornim financiranjem.	Država izda zelene obveznice za financiranje protipoplavne infrastrukture.
ENERGETSKE SKUPNOSTI	Lokalne skupine skupaj investirajo v projekte OVE in jih upravljajo; koristi in prihodke si delijo.	Spodbuja energetska neodvisnost in udeležbo prebivalcev; znižuje lokalne stroške energije.	Prebivalci ustanovijo zadrugo za skupne sončne elektrarne.
JAVNO-ZASEBNA PARTNERSTVA (JZP/PPP)	Javni organ sodeluje z zasebnim sektorjem pri financiranju, gradnji in upravljanju infrastrukture/storitev.	Izkoristi zasebne naložbe in strokovno znanje; omogoča delitev tveganj.	Zasebno podjetje sofinancira mestno floto električnih avtobusov v zameno za pravice upravljanja.
SPONZORSTVA	Podjetja financirajo podnebne projekte v zameno za prepoznavnost blagovne znamke ali priznanje (DOP).	Širi nabor virov; krepi odnose med javnim in zasebnim sektorjem.	Lokalno podjetje sponzorira sajenje dreves ob javnih cestah.

Povezovanje projektov DECA in CLIMATE HUB

Ena od prednosti projekta DECA je učenje iz dobrih praks drugih projektov Interreg. CLIMATE HUB ponuja nabor inovativnih shem financiranja, ki jih lahko partnerji DECA vključijo v regionalne in občinske strategije (npr. LECAP).

S tem strategije niso podprte le s tehničnimi rešitvami, temveč tudi z razpršenimi in robustnimi finančnimi modeli. Na primer:

- **energetske skupnosti** omogočajo skupne naložbe prebivalcev, podjetij in javnih institucij v sisteme OVE;
- **lokalni podnebni skladi** ustvarijo obnovljivo zalogo sredstev za stalne prilagoditvene ukrepe, kot so zelena infrastruktura, protipoplavna zaščita ali učinkovita raba energije.

Z uvajanjem teh modelov občine premoščajo trajne finančne vrzeli in uresničijo projekte, ki bi sicer ostali na papirju. Hkrati sheme spodbujajo aktivno udeležbo občanov in lokalnih deležnikov, zato postane podnebno ukrepanje skupna odgovornost.